

KIBRIS TÜRK KÜLTÜRÜ DOSYASI

Diliyle, Edebiyatıyla, Kültürüyle Kıbrıs Türkü

Türkiye Cumhuriyeti'nin son kırk yılına damgasını vuran en önemli dış olayların başında hiç kuşkusuz Kıbrıs gelmektedir.

1571'de Osmanlı İmparatorluğu'na katılmasından sonra Kıbrıs, yaklaşık 300 yıl Türk yönetiminde kalmıştı. 1878 Kıbrıs Sözleşmesi'yle başlayan süreç ise, Kıbrıs sorununu Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne devretti. 1963 sonlarında adada başlatılan Türk soy kırımı üzerine Türkiye'de Kıbrıs yürüyüşleri ve toplantıları düzenlendi. Bugün yaşı kırkın üzerinde olan kuşaklar Kıbrıs yürüyüşleriyle, "Ya taksim, ya ölüm!" uyanlarıyla (sloganlarıyla) büyüdü.

Kıbrıs'ta yaşanan olaylar, bütün Türkiye'yi derinden etkiliyordu, ama coğrafi yakınlığı dolayısıyla ülkemizin güney bölgeleri daha fazla etkilenmekteydi. 1963-1964 olaylarında, karartma gecelerinde mum ışığında ders çalışırken, radyodan Kıbrıs'taki gelişmeleri dinlerdik. Kıbrıs'ta görev yapmakta olan Türk askerî doktorun eşinin ve çocuklarının kuvvette öldürülmeleri dehşetini günlerce, aylarca yaşadık. Kıbrıs'ta yaşananlar çocuk beynimize kazınıyordu. O yıllarda Kıbrıs'tan yayın yapan televizyon, güney illerimizden de izlenebiliyordu. Yayının büyük bir bölümü Rumca idi, ama haftada birkaç gün Türkçe yayın da yapılmaktaydı. Siyah beyaz televizyonlarda cızırtılı ve karlamalı bir yayınla izlerdik. Rumların yine birkaç saatliğine Türkçe yayın yapan Kıbrıs radyosunu ise net bir biçimde dinlediğimizi hatırlıyorum. Adada meydana gelen olaylarda, Kıbrıs Türkünün Türkiye'den destek beklentisi karşısında Kıbrıs Rum radyosunun "Bekledim de gelmedin!" şarkısını sık sık çalmasını büyük bir üzüntüyle dinlerdik. Sonra Kıbrıs Türkünün sesi, Bayrak Radyosu aracılığıyla yankılandı adadan... Nihayet bir Temmuz sabahı Kıbrıs Barış Harekâtı başladı. Harekâtı daha çok televizyondan izliyorduk ama kulaklarımız hep Bayrak Radyosundaydı. Barış Harekâtı ile Kıbrıs'ta yeni bir süreç başlamıştı. Önce Kıbrıs'ta Türk Federe Devleti'nin ilânı, ardından da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşu... Kısacası Kıbrıs, yazımızın başında da belirttiğimiz gibi son kırk yılımıza damgasını vurdu.

Son günlerde de Kıbrıs ile ilgili gelişmeler iç ve dış siyasetimizde son de-

rece önemli bir yer tutar oldu. Kıbrıs Rum kesiminin Avrupa Birliği üyeliğine adım atmasıyla adada yeni bir süreç başlamıştı. Bu gelişme, hem Türkiye'de hem de Kıbrıs'ta ilgi çekici olayları, görüşleri gündeme getirdi. Kıbrıs sorununun çeşitli yönleriyle tartışıldığı bugünlerde, *Türk Dili* dergisi Yazı Kurulu olarak biz de Kıbrıs Türk kültürünü ortaya koyan bir dosya sunmaya karar verdik.

Kıbrıs'ın 1571'de Osmanlı yönetimine girmesiyle birlikte yaklaşık 20.000 Türkün adaya yerleştiği bilinmektedir, ancak adada Türk yerleşiminin bu tarihten çok daha önce başladığı sanılmaktadır. En az 500 yıllık Türk yerleşim bölgesi içerisinde yer alan Kıbrıs'ta bugün canlı bir Türk kültürü mevcuttur. Kıbrıs Türklerine atalarından, dedelerinden miras kalan bu kültür ürünleri, Türk kültürünün bir parçasını oluşturmaktadır. Diliyle, masallarıyla, ninnileriyle, efsaneleriyle, türküleriyle, edebiyatıyla, gelenekleriyle Kıbrıs Türkleri bu kültür öğelerini koruyarak yaşıyor. Kıbrıs Türkünün dil ve kültür örnekleri sayesinde Türkiye Türklüğü ile olan tarihî ve kültürel bağları ortaya konulmaktadır.

V. Türk Kültürü toplantısının açış konuşmalarına yer verdiğimiz bu sayımızda dergimizin geri kalan bölümü Kıbrıs Türk Kültürü Dosyasına, çoğunlukla da Kıbrıs Türk ağzı ve edebiyatıyla ilgili yazılara ayrıldı. Kıbrıs Türk kültürü üzerine bugüne kadar çeşitli araştırmalar yapıldı, çeşitli yayınlar çıkarıldı. Bunlar arasında Prof. Dr. Hasan Eren'in Kıbrıs Türk ağzı ile ilgili yazıları alanındaki ilk örneklerdendir. Prof. Dr. Eren'in bu çalışmasını izleyen çeşitli yayınlar da vardır. Üniversitelerimizde Kıbrıslı öğrencilerin hazırladıkları tezler, Kıbrıs Türk kültürünü ortaya koyan önemli belgelerdir. Son yıllarda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kurulan üniversitelerimizdeki Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih bölümlerinde de değerli çalışmalar ve yayınlar yapıldı. Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezinin çalışmaları, yayınları ve yakın zamana kadar düzenlediği Kıbrıs Araştırmaları Kongresi de Kıbrıs Türk kültürünün ortaya konulmasında önemli işleve sahiptir.

Kısa sürede hazırladığımız "Kıbrıs Türk Kültürü Dosyası"na Prof. Dr. Nevzat Gözaydın, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Prof. Dr. Kâzım Yetiş, Prof. Dr. Mustafa Argunşah, Nurettin Demir, Rıdvan Öztürk, Fahri Ersavaş yazılarıyla katılıyor. Değerli bilim adamlarımıza teşekkür ederiz.

"Kıbrıs Türk Kültürü Dosyası"ndaki araştırma, inceleme ve derleme yazılarıyla, Kıbrıs'ta yaşayan Türk nüfusun kültür değerleri bir kez daha ortaya konularak aramızdaki kültür bağlarının güçlendirilmesine katkıda bulunduğumuza inanıyoruz.

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN